

FENOMENUL PREVIZIONAR DE SORGINTE POETIC , LA ADRIAN BOTEZ

Cristian NEAGU

Studiile academice despre literatura intelectualist (Elie Faure, Rene Huyghe, Marcel Brion...) ne atrag atenția că, între două direcții-generații – antagonice (în cazul de față, Vasile Militaru – Adrian Botez), una cultivând intropatia, iar cealaltă obiectivismul structurilor estetice, se prestează cadrul social-istoric, filtrat prin spiritul cartezianismului, dintr-o scolastică de tradiție religioasă, punându-se problema remarcii elementelor afective ale limbajului care, de la Charles Bally încoace, se numește **stilistic**. Vom porni spre a judeca latura obiectuală, în grad intelectual exprimat, prin care forma lingvistică devine pecetea sintaxei poetice, a multora dintre versurile lui **Adrian Botez**, de această dată în ultimul său volum, *Cartea Profeților* (Editura Rafet – 2010) - structurat de cele patru capitole: **1. Cartea profeților**, p. 5-44; **2. Cartea glasurilor, gesturilor și tăcerii**, p. 45-87; **3. Cartea descântecelor**, p. 89-119; **4. Cartea apocalipsei** p. 121-134; în finalul cărții, există o selecție a referințelor critice și note biografice. Numai un scriitor de rangul domniei-sale ne putea pune în fața unei situații pe care nimeni nu o mai analizează ca raport sau dimensiune, în relația emitent-receptor, și anume: Adrian Botez se adresează cititorului cult, pe cât posibil rafinat, în mod obligatoriu credincios și patriot, pentru că orice poem se dovedește a fi o construcție deliberată – și astfel îl vom înțelege, numai dacă vom împărtăși intenția ce-i stă la bază: *„eu nu scriu pentru om – ci pentru stele/ fac semne – fier stru la mări zbrele:/ s-nu-mi mai fie,-n noapte,-atât de greu/ și strâng – senin – mâna Lui Dumnezeu! [...] degeaba tragi cu ochiul pe la geamuri/ degeaba te urca și pe-nalte ramuri:/ lucrarea mea – cu zămă de liberare/ nu e deschisă pentru fiecare”* (Pentru cine scriu eu, p.48) De această dată, pe „fundăția” poeziei religioase, dascălul de integritate culturală va construi, din liantul intuiției, cu ceea ce realitatea derulează în societatea contemporană, poezia de consistență profetică: *„voi – care veți urma smintelii mele/ și nu mă plângeți – ci și luați aminte:/ n-am apucat să spun multe cuvinte/ dar câte-am spus – vă fie neuitare:/ pe Crist nu-l puteți la zăruiri de zare/ ci la icoana-n suflet – lumânare!”* (Despre Hristos – târziu, p. 115) Scrisul se realizează, în mare parte, cu ajutorul fantasmelor – activând ideologii din lumea reală, pe fondul emoției contemplative a poeziei, cerându-i-se cititorului de condiție elevată să intre în rezonanță cu presiunea creatoare din climatul poetului: *„prin jungla drept ilor oarbe-ale morții/ lepre târsc peste apele-amiezii:/ demoni – ca viermii – în inima sorții/ podidit-au clopotni și jalnici diezii!”* ...asociat fiind cu demascarea efectului psihologic transmis asupra maselor, de subcultura întreținută tendențios la rang superlativ: *„ce beznă-n lumină! cutremur de crez!/ bolnavele mă duși de ceasuri prelinse/ ne cără – cu viață cu tot – și-s învinse:/ refuz să plutesc – într-un dangăt cu miez...”* (Jungla drept ilor oarbe-ale morții, p. 55) Acest refuz de a consimți într-un fel decesul spiritual (însușit și de subsemnatul) ni-l înfruntă pe Adrian Botez sprijinindu-se cu pioanerie pe **soliditatea tradițiilor** - în care motivul moral superior determină actul atitudinii, ce abordează și

fixează fragmentele unei lumi fără rămiște: „ce-a mai rămas din ara asta – demn?/ doar munii convorbesc cu Dumnezeu-/ doar ei strivesc – sub creste – nori – mereu!/ ...de ne-ar strivi pe noi – pînă duchi: al Târfei semn?” (Ce-a mai rămas din ara asta?... p.22). Faptul că s-a marcat cu majuscul echivalentul unei ere (al Târfei semn) ne demonstrează un soi de contradicție spirituală, pe fondul ironiei culte, amintindu-ne de **Minna von Barnhelm**, inițiatorul acestui gen de artă. De fapt, în poezia lui Adrian Botez practica limbajelor curente fixează pînă la detaliu obiectul exprimat, gradul de complexitate, capacitatea de cuprindere definind valoarea intrinsecă. Prin caracterul activ pe care îl trădează cu ușurință limbajul convențiilor sociale, în formularea tuturor acestor aspecte îl descoperim în fața totului alt gen de ironie pamfletară (prin fichiuire), adresat factorului de decizie viciat (în speță liderului politic): „*prea mult spermă azvârlit la canal/ prea mult strîn în laptele de mamă:/ e jalnic și devii din om – semnal/ i rău – când muntele – nisip se farmecă*.” [...], „...unde e tîi, unde – Codru Dumnezeu?/ respir cenui – din ce în ce mai greu...” Aceasta este o caracterizare continuată de obinerea fizionomiei „copilului din flori” (reîntregirea strîinului din laptele de mamă, n.n.) Limbajul acesta este un instrument al acțiunii de complicitate – subînțeleasă – cu cititorul regăsit în tensiunea spirituală a autorului, totul definindu-se sub auspiciul intenției estetice, prin faptul că neologismul include metafora proverbială, la un moment dat – reprodus fiind într-un vocabular retoric: „*ai fost scapat din pîntec – în hazna/ i garnisit : bulbuci de răsprostesc.../ nu e tîi slăvit de pînă sîri – o cazma/ îi ine loc de Arborele-obtesc!*” (Prea mult și prea puțin, p. 84).

După ce acuză vehement pe acei propagandiști ai lumii întinericului, ai declinului moral, vom observa încercarea lui Adrian Botez de a converti monstruosul, răstăcitul din bezna, la lumină pe calea credinței consecvente, confirmându-ne că de înec o conștiință încadrat maximei lui Publilius Syrus: Ignoscito saepe alteri, nunquam tibi (Iartă pe alții adesea, niciodată pe tine însuși): „*să vii – de Crăciun/ cu mine – în aceeași biserică / friguroasă – tu jăvră / umflat / buburoasă !/ să-L privești – dimpreună cu mine – pe Pruncul cel/ dezgolit – pe/ Hristos Cel/ Pribeag și să rac/ Suipești i Umilit!/ nu se cade să – i cauși/ tu – un Dumnezeu mai/ cîlduros decît al meu: ori suntem copiii/ aceluiași Dumnezeu – ori/ Hristosul meu/ zgribulit – va/ bate război crâncen – cu/ Veneticul tău – potrivit din/ burtă și gușă – cu/ ticloșiata – puțin/ încinsă și răncedă – cîntă/ credința-și!/ vino cu mine – tu jivă în boroașă – la încercarea/ Bisericii de Ger – pronaos la/ Cer!*” (Vino cu mine, p. 71) Este vizibilă similitudinea punctului de vedere creștin ortodox cu cel al lui **Vasile Militaru**, unde se consumă o conștiință a timpului, identificând tocmai în acest paralelism structură-fenomen, substratul leibnizian: „*eine durch menschliche Knust gefertigte Maschine ist nämlich nicht in jedem ihrer Teile Maschine*” (Măina realizată prin artă, nu este o mașină parțială). Chiar și Leibniz constată faptul că amprenta artei modifică esențialitatea tehnicului ca realizare, în timp ce tehnica, la rândul ei, mediază expresia esențialității. Doar determinarea actului creator – atît la Militaru, cît și la Botez – rămîne legată de inspirația filosofico-religioasă. Cîteva repere importante de ordin tehnic extraarticulare, la nivelul formei și conținutului, se cer a fi explicate în detaliu, deoarece se evidențiază flexiunile, corelația dintre eufonie și forța verbului, la care autorul recurge, oferindu-ne variantele silabice ale versului, ca efect al momentului de exaltat inspirativ: „*tiu că trebuie să stai/ mereu – cu spatele la/ ceva/ cineva.*” (Cu toate cele patru fețe, p.12) sau: „*zadarnic este/ lepădarea de sine/ tîrzie – a/ omului*” (Prea tîrziu, p.14). A adăru, nu este vorba de o schimbare autonomă a formelor, ci de o

modificare a funcției poetice, în raportul **accent lexical-cantitate**. Dialectica cu care Adrian Botez își muzicalizează poemele derivă din existențialismul sartrian, prin amploarea negativismului acordat spectrului decadent, în favoarea preceptelor religioase strămoșesti, ca bază a revigorării factorului educațional și, mai departe, redobândirea valorii spirituale a Neamului: „*într-o lume în care diavolii ne scriu leacuri/ nu se întâmplă decât farse, crime... fleacuri!/ s te întorci acasă – lene – fără cap/ e chiar normal – nicicum un handicap!/ [...] a tr da – huli – distruge,-e – un lucru bun/ necesar- hr nace – cât un „big” dejun: [...] caligrafiem pe cer minuni de -obr znicie/ toată ziua ne preiēm cu blasfemie*” (Leac pentru această lume, p. 82). Îndemn, atitudine efervescent, poet dominat de dorința de a trezi, „din somnul cel de veci”, Na iunea: „*da i jos urgent din birje vizitiii/ ce peste inimi au trecut cu roata:/ aceasta -i ara unde mor copiii -/ demonii s -i înlocuiasc -s gata!*” (Aceasta-i ara unde mor copiii, p.111). Adrian Botez are și nota de penalizare atribuită, la fel de prompt, „surzimii”: „*vorbe ți, vorbe ți... – degeaba, pentru viduri - / vorbe ți o limbă a mușilor de ar :/ oricât te urci pe scara planetar / te huiduie amoebele, în triburi! [...] „batjocura t cerii te ucide” [...] „profet mizeriei de -a te-ndoi de om,/ de-a lâncezi pe muchia de atom - / e ți doar o umbră pe un zid, în lună*” (Batjocura t cerii, p. 54).

Bineînțeles că *Materiam superabat opus*, i în cazul lui Adrian Botez. Necesitatea de obiectivare creatoare face ca sentimentul să ia formă și intensitatea stărilor din mediul conviu. Aici, într-o intimitate desvârșită, poetul își descarcă versului, tensiunile adâncimilor sufletești – unde stilistica deține actul de creație a viziunii asupra lumii, prin natura filosofico-rațională, estetică – poetică: „*b trâne Doamne – între – întunecate/ crengurile Tale – îmi caut/ inima*” [...] *e atâtă negrită / Lumină – clocotind t cere – a teptare r mas / îngerilor – în frunzi ul din care/ spre omenirea-ns r cit dezlegatu-s-au în sfârșit/ glorioase – R d cinile Izvorâte-ale/ Graiului-Graalului*” (Graiul Graalul, p.15) continuând, în același ton, se divulge slăbiciuni și profeții, se face auzit glasul sufletului solitar, cel al opusului sufletului practic, social... sufletul care se vede împins și se exprimă plin de clocotul trăirii intense: „*între fulger și tunet – se desfășoară ființa mea: Dumnezeu fulger – chiar/ trăsne te – inspirat de puritatea/ stâncilor – iar eu/ eu – puturosul om – întârzi/ potrivind sunetele/ tunetului – și ia urma – ontâc- ontâc/ Ei – Triumfalei întru/ Fastul Exploziei Facerii/ Lumini./ Poezie – ajunge- L din urmă pe/ Nevăzutul Cosmic – sau m car pe/ Distinsul Dirijor!*” (Între fulger și tunet, p.37) Adevărul cum că poeticitatea unei poezii constă în modul coerent al sentimentului indus de social, alternat de intuiție, care nu este altceva decât o viziune penetrantă asupra realității, nu poate exclude forma unei contagiuni sugestive, ca și o împănare cu sine și cu lumea: „*când El m va chema – se va face/ lini te în p dure: razele lunii se vor/ împletici printre cele – ale / soarelui – aiurare de/ zodii.*” [...] „ *timpul în el rii s-a ghemuit/ spîmîntat de moarte – la picioarele/ mele: gâfâie cumplit – gata-gata s / sparg crustele de lumină -ale/ stelelor*” (Când El m va chema, p. 41).

Cât for are metafora boteziană, descifrat prin descrierea pasului făcut peste pragul vieții în moarte, și în lăcașul sufletului la stele... Vom lăsa alte aspecte constatatoare asupra cărții în seama distinsului cititor, iar noi vom încheia tema analitică, exprimându-ne convingerea că Adrian Botez și-a completat opera cu încă un succes editorial.